

אמן ישראלי צעיר זוכה להכרה בינלאומית

הודות להתלהבותה של מארתה גראהם

רק בטכסט או במישחק, אלא גם ביצירת התפאורה.

כאשר הגיעה אל דני הזמנתה של מרתה גראהם, הוא עמד אותה עת לצאת לסטודיו השתלמות בחוף-לארץ. הפגישה עם מרתה נקבעה באירופה. היא שלחה לו את סיפור העלילה של הבאלט, הסבירה אילו אלמנטים דרושים לה, אולם השאירה בידו חופש מוחלט.

הם נפגשו ברומא. לא היתה אפשרות לדני ליצור את התפאורה בניו-יורק. האיגוד המיקצועי של התפאורנים לא היה מתיר את הדבר. הוחלט שהוא יקים את התפאורה בארץ, כשהקשר בינו לבין מרתה מתנהל במכתבים.

ערב בואה של מרתה גראהם לארץ שלח לה את המודל של התפאורה, ומרתה התקשרה עמו טלפונית: "מה שרציתי להגיד הוא שזה פנטסטי!"

בניו-יורק התאמנו רדנניה של גראהם עם שולחנות וכסאות. כאשר הגיעה לישראל, יצאה מיד לבית-המלאכה בו בנו את התפאורה. היא חלצה את נעליה, החלה ל"חולל בבית-המלאכה."

סיפר דני: "לפתע היתה לי הרגשה שתיכונתי עמה הכל חודשים ארוכים. אבל כל רעיון שהיה לי, כיצד אפשר להשתמש באלמנטים השונים, נראה לי עלוב בהש"ח למה שהיא עשתה."

כשעלה המסך על הבמה ביהודית, לא היתה התפאורה מושלמת עדיין, אולם ה"תפעלות היתה כללית. היתה זו תפאורה שרקוה עם הרקדנים והרקידה אותם. ה"נפים הדמיוניים, אותם השליט דני על

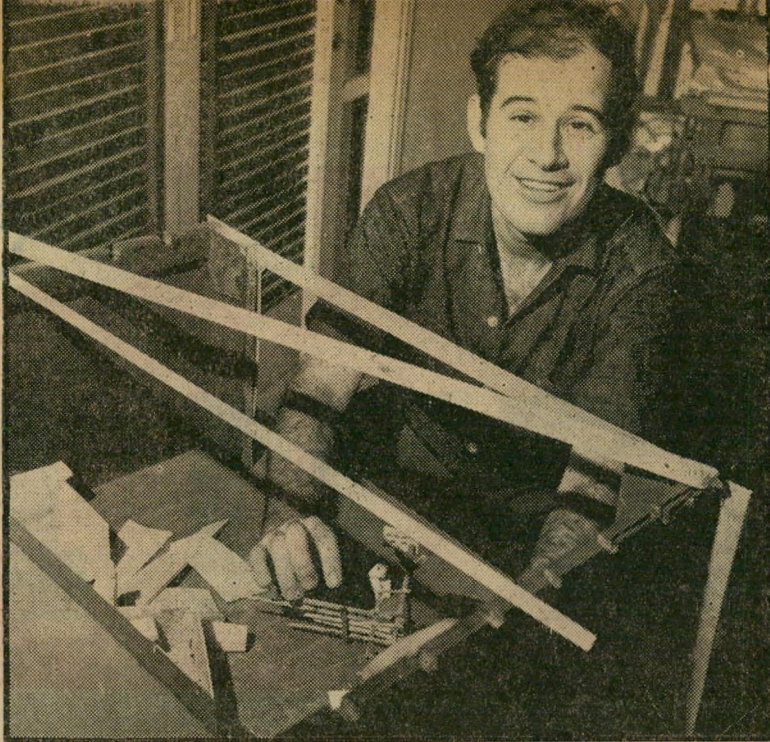
והו לא. אולם לפני שנה, במפתיע, התקשרה עמו מרתה גראהם שנית. היא סיפרה לו על תוכנית לבאלט חדש, עליה ביקשה לשמור בסוד, והציעה לו ליצור את התפאורה.

*** תפאורה בקופסת נעליים

בינתיים השיג דני הישגים משלו בתיאטרון הארץ. השיא היה התפאורה שהקים להצגת מרי סטיוארט בתיאטרון הקאמרי, שמהלך היה חבר שני של קיבוץ הראל לשעבר — יעקוב אנמון. לגבי הצעיר החל-אביבי היתה זו תחנה חשובה בהתפתחותו האמנותית.

בגיל ההתבגרות חלם דני להיות שחקן, אבל עד מהרה השתכנע שאין זה המיקצוע עבורו. מכיון שצייר, היתה התפאורה ה"אמצעי שקישר אותו לתיאטרון. הוא צייר תפאורות בקיבוץ הראל, עד שהתפרק, צייר בצבא תפאורה להצגת "הקת הנחל", וכש"למד בבית-הספר הדרמטי של התיאטרון הקאמרי הכין לראשונה, כתרגיל, מודל להצגת-תיאטרון של ממש. עד היום זכור לו הרגע בו הציגה אותו חיה הררית בפני גרשון פלוטקין, כדי שיראה לו את המודל בתוך קופסת נעליים ישנה. פלוטקין הפ"ליט: "כן, כן." ודני לא שמע עליו יותר עשר שנים, עד שהזמן ליצור את התפאורה לגנרל קישוט בקאמרי.

הוא ניגש ליצירה עם דעות משלו. "אם איני יכול לעשות בתיאטרון מה שאני רוצה וחושב, מוטב שאשב בבית ואצייר", אמר. אישיותו המיוחדת והיוצרת בתחום זה זכ"ר



כינות, כינות
היה המחזה בו הגיע דני קראוואן לאחד משיאי יצירתו בתפאורה. בתמונה הוא נראה ליד מודל של תפאורת ה"הצגה, אותו הוא בונה, בשלב שלפני האחרון, אחרי שהעלה את רישומי התפאורה בציור.

עשית, בעצם אני בטוחה שאינך יודע. אבל עשית תיאטרון גדול. הייתי שמחה אילו יכולתי לרקוד בתפאורה שלך!"

הגברת גראהם לא ידעה באיזו מידה היתה תפאורתו של דני לעינבל פרי השראתה. בביקורה בארץ, לפני חמש שנים, ישב דני קראוואן, או קיבוצניק ממשק הראל השמאל-ני בהצגה פעור-פה. "נדחמתי מהקשר ש"יצרה בריקוד שלה עם התפאורה", סיפר

ריה צורך בבואה של גאונית המחול המודרני, מרתה גראהם, כדי שתגלה לישראלים כי בתוכם מצוי אמן-תיאטרון בעל שיצור-קומה בינלאומי.

ולא היה זה משום שכלל הוא כי אין ב"ביא בעירו, האישי, אותו גילתה הגברת גראהם, לא היה בלתי-יודע, חסרת-עסקוקה או נחבא-אל-הכלים. אלא שהוא עסק ב"מקצוע שמשוסס-ימה אינו זוכה להערכה שווה

נופים של נפשו

הבמה, היו יצירת מופת בתחום התפאורה. שיתוף-הפעולה בין מרתה גראהם ודני קראוואן עמיד להימשך. בינתיים הוא עייף מיצירת תפאורות. תפאורה אחת לשנה או לשנתיים, למחזות שימצאו חן בעיניו, מס"פקת. בשאר הזמן הוא עוסק בציור. תחביב בו הגדול הוא יצירת פרסקות.

"יש לי אדיאה-פיקס", הוא אומר, "ש"לציור יש תפקיד חברתי. וציור-הקיר הוא, אולי, המקום היחיד בו יש לציור תפקיד זה בלי פונקציה של ארכיטקטורה פנימית, הכפופה לייחסי הייצואים או לייחסי ה"ייצוא."

תה או מיד להערכה, קודם מצד המבקרים, אחר-כך גם מצד השחקנים.

"תפאורה היא יצירה אמנותית בפני עצ"מה, ויחד עם זאת היא חלק מיצירה אמנ"תית שלמה", אומר קראוואן. "התפאורה נוטלת חלק פעיל ביצירה התיאטרונית. היא מהנה פונקציה מתפתחת ומשתנה, עם התפתחות העלילה. תפאורה לא יכולה להיש"אר גם כרקע סביל בלבד. אני משתדל לתת לדברים משמעות סימלית. לתת לצופה ל"יצור ולהשלים את התפאורה — אני מאמין כי בתיאטרון חייב הצופה ליטול חלק לא

דני. "התרשמתי מהמידות, מצורת השימוש, מהיות התפאורה חלק בלתי-נפרד מהמחול. היה לא הסתכלתי אפילו מי הוא התפאורן. היה ברור לי שרק היא עצמה היתה מסוגלת ליצור שלמות כזאת. זה היה בשבילי שעור גדול."

השעור היה כה גדול, שדני הרגיש צורך ללמוד אותו עוד פעם. אלא שאמצעיו של חבר-קיבוץ לא הירשו לו לקנות שוב כר"טיסים להצגתה. לכן, בפעם השנייה, הוא התפלח.

בשיחה עם מרתה ראה דני מחמאה גדולה,

מצד צופי התיאטרון ומבקריו, כמו המישחק או הבימוי. הוא היה רק תפאורן.

מקובל לראות את אמן התפאורה בתיאטרון כמשרת, ולא כיוצר שיש לו חלק מכ"רע בבניין היצירה התיאטרונית. אפילו שחקנים ובמאים נוטים לזלזל בערכו. ה"במאי מבקש מהתפאורן שיצור לו אפשרויות למיונסצינה. השחקן דורש תנאים נוחים ל"פעילותו הבימתית, רקע שיבליט אותו — ולא יתחרה בו, או יאפיל עליו. הצופה, על"פירוב, מקבל תפאורה במחזה כרקע סטאטי. באה מרתה גראהם והציגה בישראל את הצגת הבכורה של הבאלט החדש שלה — יהודית, שאת התפאורה שלו יצר אמן יש"ר אלי.

ולמראה התפאורה, שהייתה לא רק חלק אורגאני של מחזה-המחול, אלא שהעניקה לו משמעותיות חדשות ושהרחיבה את אפ"שרויות-הביטוי של הרקדנים, אי-אפשר היה שלא לחוש שיוצר התפאורה נטל חלק פעיל ביצירה.

זהו הישג שגדולי התפאורנים בעולם היו מתגאים בו. לגבי דני קראוואן (31), צייר תל-אביבי צנום וצנוע, היתה זו תעודת הכרה בינלאומית.

*** כפעם השניה — התפוחות

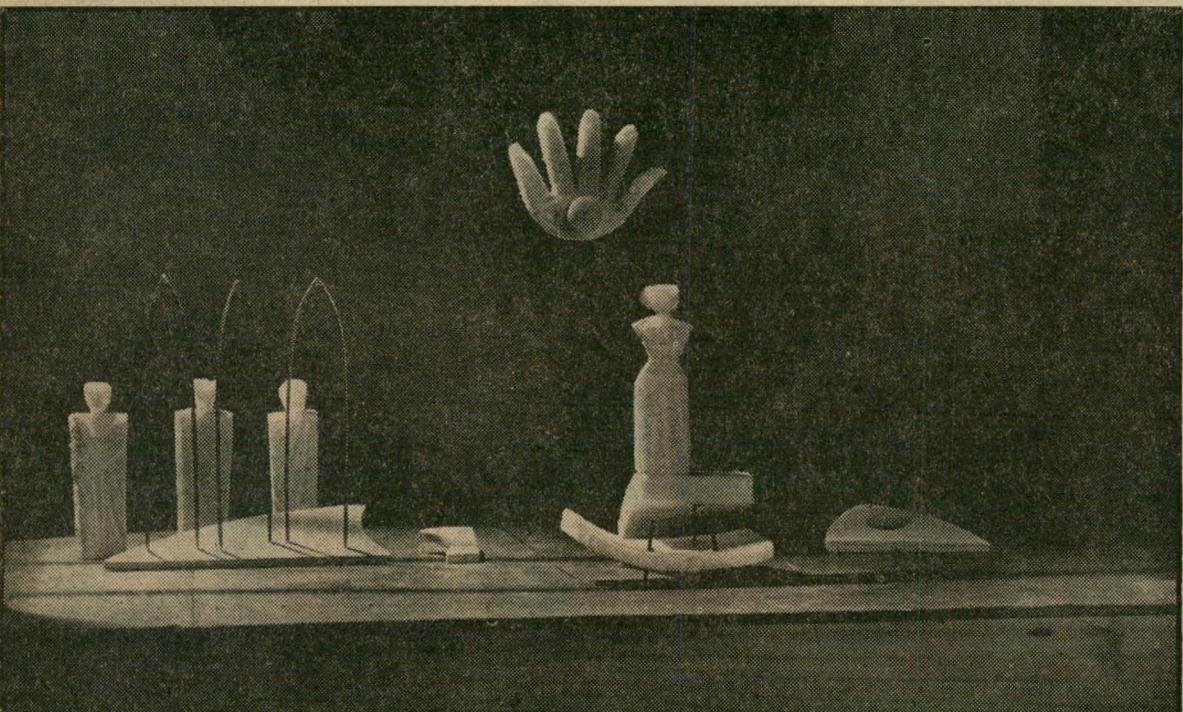
ריה זה בעת ביקורה הקדם של מרתה גראהם בארץ. באחד מערביה ה"פנויים יצאה המחוללת לחזות בהצגתה של להקת עינבל, מגילת רות. את התפאורה ל"הצגה זו יצר צייר צעיר ובלתי-יודע.

כאשר ירד המסך על ההצגה, לא היה איש אומלל ממנו. דני קראוואן ברח אל מאחורי הקלעים, לא רצה לראות חברים, לא רצה לשמוע מילה על תפאורתו. "ראי תי דברים נוראים, זאת היתה פשוט זועזוע", התחדה אחרי-כך.

הראשונה שחיפשה איתו את ההצגה הי"תה מרתה גראהם. "זה היה פנטסטי", אמרה באוזניו, כשהציגו אותו בפניה.

"זה היה מהריד", השיב דני. "ואני אומרת לך שזה היה יפה!" סיימה גראהם את החיכות.

השיחה נגמרה בצורה לא כל-כך ידידו"ת. כעבור כמה ימים הזמן דני אל מרתה גראהם לשיחה אישית, בה השמיעה בפניו נאום קצר: "אולי אינך יודע מה



משמאל, והדמות במרכז, מציינות את השתלבות הרקדנים בתפאורה. שאר העצמים הם סמליים. כך, למשל, סממלת היד למעלה את יד הגנרל, ואילו הקשתות משמאל הן ההילה של המלאכים.

נראתה לזני קראוואן ה"תפאורה שהקים לבאלט יהודית של מרתה גראהם, למרות שלא התכוון לכך. שלוש הדמויות

כמו שלד של חיה